

Dorpskerk

1730

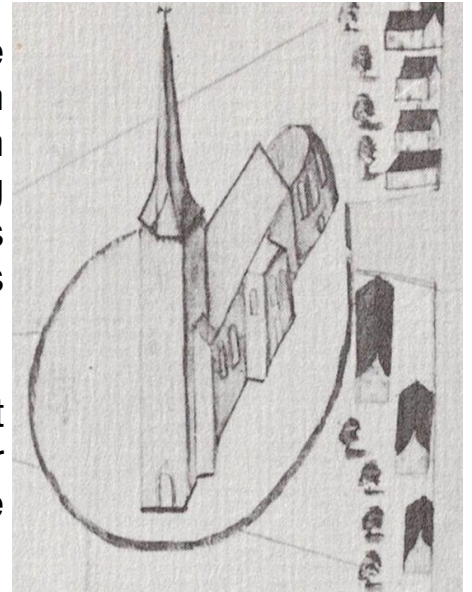
2024

Kerk

Het dorp Sassenheim is gesticht op een met bomen en struiken begroeide duinenrij, te vergelijken met het bos nabij Keukenhof. De Dorpskerk, het kerkgebouw en het kerkhof, is gebouwd op één van die duinen. Aanvankelijk wellicht een houten kapelletje. Dit kapelletje werd in de twaalfde eeuw vervangen door een met tufsteen opgetrokken zaalkerk met een vlak plafond. Tufsteen is een uit de Eifel afkomstig vulkanisch gesteente, dat op schepen werd aangevoerd.

De zaalkerk is in de, voor die tijd, gebruikelijke Romaanse bouwstijl gebouwd: dikke, zware muren met rondbogen, kleine, halfronde boogramen, een ingangsportaal aan de zuidzijde en een koorvormig aanbouwsel. De toren is jonger dan de kerk en is duidelijk over de kerkmuur heen gebouwd. Hij is opgetrokken van grote rode baksteen.

De kerk is gewijd aan Sint Pancratius. Een jongen uit Rome, die al op zijn veertiende jaar als martelaar stierf, omdat hij weigerde het christelijk geloof af te zweren.

In de 80-jarige oorlog, tijdens het beleg van Haarlem en Leiden, brandde de kerk uit en werd het koor gesloopt. Niet door de vijand, de Spanjaarden, maar door rondtrekkende, plunderende, Oranjegezinde troepen: de Watergeuzen. De Staten van Holland en Zeeland gaven in 1594 opdracht om de kerk en de toren te herbouwen, nu als 'hervormde' kerk. De muren van het schip en de toren werden met een meter verhoogd. Hierbij werd gebruik gemaakt van kloostermoppen, die vermoedelijk afkomstig waren van het verwoeste slot Teylingen. De Romaanse vensters werden vervangen door grote spitsboogramen. Het schip kreeg een houten tongewelf en de toren een slanke spits.

Op de vier rozetten tegen het tongewelf is in elke rozet een cijfer gebeiteld. Naast elkaar vormen de cijfers het jaartal 1594. In het begin van de 18e eeuw werd op de fundamenteën van het verwoeste koorgedeelte een nieuw koor aan de kerk gebouwd.

In de loop der eeuwen is het kerkgebouw meerdere keren gerestaureerd, met wisselend succes. Het resultaat van de jongste restauratiewerkzaamheden in 1972 benadert nog het meest het oorspronkelijke, Romaanse, tufstenen kerkje van weleer.

Interieur

Bij het betreden van de Dorpskerk vallen de drie kroonluchters direct in het oog.

Deze kroonluchters zijn oorspronkelijk afkomstig uit de Grote of St. Jacobskerk te Den Haag. H.K.H. Koningin Emma heeft ze aan deze kerk geschonken; zij ging hier regelmatig ter kerke en meerdere koningskinderen zijn er gedoopt.

Toen de Grote of St. Jacobskerk in de jaren 70 gerestaureerd werd, bleven drie kroonluchters over. Twee kroonluchters werden, na instemming van de

toenmalige vorstin Koningin Juliana, geschonken aan de Dorpskerk te Sassenheim, de derde aan het Groene Kerkje in Oegstgeest.

Bij het College van Kerkvoogden leefde de wens om de derde kroonluchter ook in bezit te krijgen. Het duurde tot 14 september 2002 voordat de koninklijke kroonluchter, die in het Groene Kerkje van Oegstgeest hing, toegevoegd kon worden aan de twee kroonluchters die al in de Dorpskerk hingen. Ter compensatie heeft het Groene Kerkje een nieuwe kroonluchter ontvangen. Inbrekers hebben in de nacht van 22 op 23 maart 1987 getracht om de kroonluchters te ontmantelen en mee te nemen. Hun poging kon tijds verijdeld worden.

In de kerk liggen verschillende oude grafstenen, o.a. van Jan Adam Charbon.

Tijdens restauratiewerkzaamheden in 1923 werden twee grafkelders ontdekt. Het eerste was een gewelfde grafkelder, die afgedekt was met een zerk waarop in reliëf het stamwapen van het geslacht Van Alkemade was uitgehouwen.

Van een tweede grafkelder waren de wanden geheel bezet met glanzend witte tegels. Deze zerk heeft als opschrift: 'Hier Leyt Begraaven Den Heer Ian Elzevier. Obiit Den 9 Juny 1739. Oud 34 jaaren en 10 maanden'. Deze zerken zijn opgenomen in de vloer onder het orgel.

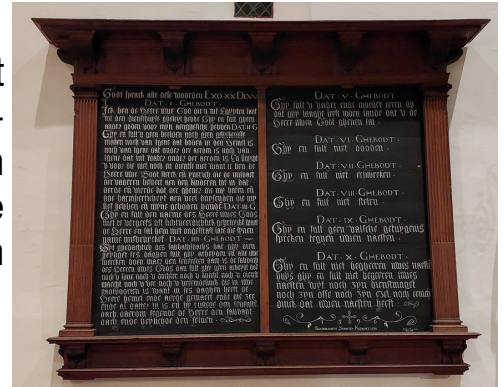

Het orgel van de Dorpskerk is een Goltfuss orgel. Het orgel is in 1657 door Hans Goltfuss (1596-1658) gemaakt voor de Gasthuiskerk te Delft. In 1858 verhuisde het orgel naar de Christelijk Afgescheiden Kerk aan de Voldersgracht in Delft. Gedurende deze tijd is het orgel een aantal keren grondig verbouwd. In 1883 is het orgel overgebracht naar de Gereformeerde Oosterkerk aan de Vlamingstraat. Een heel ingrijpende verbouwing

vond plaats in 1904.

De Hervormde Gemeente van Sassenheim heeft het orgel aangekocht in 1971 waarna een algehele restauratie plaatsvond.

Het 10-gebodenbord, een houten paneel, dateert uit 1596 en is geschreven in de taal van de zogenaamd Antwerpse Bijbel (Deux Aes-bijbel), een in 1562 verschenen nieuwe Bijbelvertaling. Deze Bijbelvertaling bleef in gebruik tot het uitbrengen van de Statenvertaling in 1637.

Schilderij Casper J. Verlint

Torenportaal

In het torenportaal hangt het originele Angelusklokje: een getijden-klokje. Dit klokje is in 1563 gegoten door klokkengieter Aelt Boister, beter bekend als Aelt de Stomme en draagt de naam Ihesus Ma. Het klokje is in 1920 uit de toren verwijderd en spoorloos verdwenen.

60 Jaar later is het, in bezit van de Congregatie van de Zusters te Boxmeer, teruggevonden in een kapelletje nabij kasteel "Boxmeer". Het klokje wordt teruggehaald, maar blijkt onherstelbaar beschadigd te zijn. Besloten wordt om een replica te laten gieten en deze op 7 juni 1980 te bevestigen op de daarvoor gemaakte klokkenstoel in de toren.

Beide klokken zijn overgedragen aan het College van Kerkvoogden van de N.H. Kerk van Sassenheim. Elke dag om 11.58 uur *'klept het Angelus in de verte'*.

Aan de muur hangen twee ingelijste verzoeken d.d. 20 april 1940 van de 'Nederlandsche Regeering' aan 'bevelhebbers der militaire macht van andere mogendheden' om de met 'M' gemerkte klokken te 'sparen van vordering'.

Tenslotte hangt in het torenportaal het touw dat tot 18 augustus 1957 gebruikt werd om de luidklok al trekkend in beweging te brengen. Op deze wijze de klok luiden werd eens omschreven als 'touwtrekken met de hemel'.

Toren

In de toren hangen: de grote luidklok 'Willem Wegewaert', de replica van het Angelusklokje en de klokken van het Oranjecarillon.

De luidklok 'Willem Wegewaert' is gegoten door klokkengieter Willem Wegewaert te Deventer in het jaar 1595.

Middellijn: 1.20 m, gewicht: 1148 kg.

Op dinsdag 10 augustus 1943 werd de klok van Willem Wegewaert door de bezetter uit de kerktoren van Sassenheim gehaald met de bedoeling om deze om te smelten en te gebruiken voor de oorlogsindustrie.

Bij het naar buiten lieren brak de kabel en tot grote schrik van de omstanders suisde de klok met grote snelheid naar beneden. De klok werd afgevoerd en met alle andere geroofde M-klokken door de Mijndienst opgeslagen op het terrein van de Verenigde Glasfabrieken te Leerdam.

Het klipperschip 'Hoop op Zegen' van schipper J. van Dijk uit Dordrecht werd op 23 oktober 1944 door de Duitse weermacht gevorderd om de M-klokken naar Duitsland te vervoeren. Schipper van Dijk was niet bereid om dit werk voor de Duitsers op te knappen. Hij verliet zijn schip en het transport werd opgedragen aan de onervaren schipper Marten Homma. In de nacht van 6 januari 1945 voer het klokkenschip over het IJsselmeer langs Urk. Daar liep het schip vast op de beruchte ondiepte de 'Vormt' en kwam tot zinken. De Duitsers gaven de firma Hoekman uit Urk opdracht om het schip te bergen, maar zij besloten om de berging van het schip te saboteren.

Op 20 oktober 1945 berichtte de 'Sassenheimsche Courant' dat de klok was gevonden en op zaterdag 27 oktober 1945 kon men de klok weer horen luiden.

Het Oranjecarillon

Op initiatief van de toenmalige burgermeester in Sassenheim is, in samenwerking met de 'Klokkencommissie', het plan opgevat om een beiaard in de toren van de Dorpskerk aan te brengen. Het plan kon verwezenlijkt worden dankzij giften van o.a. de gemeente en het bedrijfsleven.

De Dienst Monumentenzorg heeft, na onderzoek, aangegeven geen bezwaar te hebben tegen plaatsing van de beiaard, evenals de eigenaresse, het College van Kerkvoogden van de N.H. Kerk.

De beiaard bestaat uit 23 klokken die gegoten zijn door 'Klokkengieterij Koninklijke Eijsbouts' te Asten. Ze dragen de namen van de leden van de Koninklijke familie.

De beiaard is op maandag 17 september 1984 door H.K.H. Prinses Juliana in gebruik gesteld.

Protestantse Gemeente Sassenheim

In oktober 2007 zijn de Hervormde Gemeente en de Gereformeerde Kerk samen gegaan en vormen nu de Protestantse Gemeente Sassenheim. Een gemeente in beweging!

Aan de Westerstraat is een nieuw Kerkelijk Centrum gebouwd en heeft de naam 'Het Venster'.

U kunt ook op zondag een kerkdienst bijwonen om 10.00 uur en op de eerste zondag van de maand is er een avonddienst om 19.00 uur in deze Dorpskerk.

Wilt u de PG Sassenheim steunen of een legaat geven dan kunt u contact opnemen met:

- secretaris-cvk@pgsassenheim.nl

Tekening: J. Hogewoning

Bronnen:

- A.M. Hulkenberg: 't Seer heerlijk Sassenheim & Voorhout'
Frans Baars: 'Een klok op stap'
S. Vliem sr.: 'In Sassenheim zingt de toren'
S. Vliem sr.: 'Twee was gewoon.... maar drie is een eenheid'

- Uitgave: Protestantse Gemeente Sassenheim
Samenstelling: Hans de Nooij
Opmaak: Arja Meijer
Drukwerk: Jaap van Leeuwen/Jaap Colijn PG Sassenheim